

Styrende dokument	Prosess: Føre tilsyn	Retningslinje
Utarbeidet av: soamd		Utgave: 1
Sist endret: 24.10.2016	Prosesseier: Hilde Bremnes	ePhorte saksnr: [ePhorteID]

LA-MRSA Retningslinje for håndtering i svinebesetninger

Formål

Formålet med retningslinjen er å få en enhetlig forvaltning av LA-MRSA hos svin.

Virkeområde

Dette dokumentet gjelder ved oppfølging av besetninger som er testet for LA-MRSA enten i OK-program eller i andre sammenhenger. Ved funn av andre MRSA-bakterier, vil oppfølging bli vurdert i hvert enkelt tilfelle.

Beskrivelse

Innholdsfortegnelse

Formål.....	1
Virkeområde.....	1
Beskrivelse.....	1
Definisjoner	2

Regionenes kontakt med kommunelegene.....	3
Om OK- programmet.....	3
Prøvetaking av Mattilsynets inspektører	3
Kommunikasjon av prøvesvar	3
Analysemetoder	3
Prøver fra OK-programmet	3
Prøver tatt ved mistanke eller i utbruddsopklaring	4
Mattilsynets oppgaver i forbindelse med kommunikasjon av prøvesvar:	4
A: Håndtering ved sterk mistanke om LA-MRSA	5
B: Håndtering av LA-MRSA-smittet besetning	5
Pålegging av smitteforebyggende tiltak og restriksjoner på forflytning av dyr i LA-MRSA-smittet besetning.....	5
Spesielt om slaktning av dyr fra LA-MRSA-smittet besetning	6
Pålegging av sanering	6
Håndtering av husdyrgjødsel.....	7
Håndtering av andre dyr.....	8
Kriterier for å oppheve restriksjoner for smågrisproduserende besetninger som er smittet med LA-MRSA	8
Spesielt om håndtering og oppfølging ved funn av LA-MRSA i purkeringer	9
Håndtering av LA-MRSA smittede slaktegrisbesetninger.....	9
Håndtering i besetninger hvor man påviser MRSA som ikke er definert som LA- MRSA	9
Smågrisbesetning	9
Oppheving av restriksjoner i fjøs hvor det etter tømning ikke settes inn gris igjen.	10
Offentliggjøring	10
C: Oppfølging av kontaktbesetninger til primærbesetninger.....	10
Håndtering og prøvetaking i kontaktbesetninger	11
Prøvetaking av innførte, levende svin for MRSA.....	11
Prøvetaking og oppfølging av personer	12
Erstatning og kompensasjon	12
Vedlegg:.....	13
Endringer.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Definisjoner

MRSA = Metilicillinresistent *Staphylococcus aureus*.

LA-MRSA = Med LA-MRSA (livestock-associated methilicillin resistant *Staphylococcus aureus*, husdyrassosiert MRSA) mener vi: «MRSA som har vist eller viser evne til å etablere seg og spres mellom dyr i husdyrbesetninger».

Se vedlegg 7: *Definisjoner*.

Regionenes kontakt med kommunelegene

Mattilsynet i regionene skal ha kontakt med kommunelege/smittevernansvarlig lege i kommunene. LMD og HOD har sendt brev til alle kommuner 11.03.2015 om å etablere et tilbud om testing av svineprodusenter og røktere for å sjekke om de er bærere av LA-MRSA bakterie Se vedlegg 1.

Folkehelseinstituttet har sendt brev til alle kommuneleger om oppfølgingen av personer i forbindelse med prøvetakingen for LA-MRSA, se vedlegg 4: *Brev til kommunene om oppfølging av LA-MRSA*.

Om OK- programmet

Et nasjonalt overvåkingsprogram for påvisning av MRSA hos gris, ble innført i 2015 (med en forutgående kartlegging i 2014). Overordnet mål er å holde norsk svinepopulasjon fri for LA-MRSA, og programmets formål er å identifisere LA-MRSA-positive besetninger med tanke på smittesporing og sanering.

For mer informasjon om programmet, inkludert prøvetaking og innsending, prøveskjemaer, uttakslistene, uttaksplan og registrering av prøver i MATS, vises det til OK-instruksen.

Del ut vedlegg 11: *LA-MRSA – Råd om smittebeskyttelse til svineprodusenter* i forbindelse med prøveuttaket.

Hvis det er hensiktsmessig, kan en prøveta for LA-MRSA samtidig med uttak av andre OK-prøver eller ved dyrevelferdstilsyn, forutsatt at det ikke påvirker LA-MRSA-prøvetakingen negativt.

Prøvetaking av Mattilsynets inspektører

Det er ingen smittemessig begrunnelse for å ta prøver av Mattilsynets inspektører før de skal ut og ta prøver i svinebesetninger, unntatt:

- dersom de har arbeidet i MRSA-smittede besetninger uten smittebeskyttelse
- eller i løpet av siste 12 måneder:
 - har hatt fast bosted i utlandet
 - pendler mellom utlandet og arbeidssted i Norge
 - vet at du har vært i kontakt med en positiv husdyrbesetning
 - har besøkt eller arbeidet i husdyrbesetninger i andre land
 - vært innlagt i helseinstitusjoner eller fått omfattende undersøkelse i helsetjenesten, (OBS! gjelder også tannlegebehandling) i land utenfor Norden

Vi vil likevel anbefale at inspektører i Mattilsynet som regelmessig er ute i svinebesetninger, tester seg to ganger i året. Formålet med testingen er å skape trygghet og et godt samarbeid med bøndene.

Kommunikasjon av prøvesvar

Analysemetoder

Veterinærinstituttet er ansvarlig for å analysere prøvene, og vil benytte de analysemetoder som de anser nødvendig for å komme fram til et analyseresultat. Endringer i metodikk vil kunne bli gjort for å bedre sensitivitet og spesifisitet, samt spare tid. Tid er ofte viktig for å begrense konsekvensene av tiltak som må gjøres ute i besetningene. Dersom vurdering av all tilgjengelig informasjon gir grunnlag for en konklusjon, bør vedtak fattes uten å vente på diagnostikk av *spa* type (og ev. klonalkompleks tilhørighet).

Prøver fra OK-programmet

Prøvesvar fra Veterinærinstituttet i forbindelse med OK-programmet vil foreligge på «Helsedata på web» i form av en egen MRSA-oversikt så snart analysene er ferdigstilt. Alle

som har tatt prøver må kontrollere at de har tilgang til «Helsedata på web»,
<https://eos.vetinst.no/>

Veterinærinstituttet forholder seg kun til Mattilsynet og ikke til dyreeier når det gjelder formidlingen av resultater. Det vil si at Veterinærinstituttet ikke vil sende svarbrev til besetningseierne når analyseresultatene er klare. Det må regionene sørge for at blir gjort. Nasjonal beredskapsvakt har en rolle når analyseresultatene kommer utenfor arbeidstiden, eks. fredag ettermiddag.

Veterinærinstituttet varsler Mattilsynet på følgende måte:

- Sterk mistanke (før isolatene videresendes for verifisering) meldes på e-post til Hovedkontor og Regionene, samt til aktuell avdeling. Etter at resultatene er bekreftet/avkreftet, varsles endelige resultater på samme måte, samt at prøvesvar vil foreligge på «Helsedata på web».

Negative prøvesvar vil formidles til Mattilsynet via «Helsedata på web» og i epost i hendelsespostkassen. Inntil resultatene er klare vil det på «Helsedata på web» stå at prøvene ikke er ferdig analysert. Se vedlegg 3: *Brev om negativt prøvesvar til produsent.*

Mattilsynets avdelinger har ansvar for at resultatene fra kartleggingen kommuniseres til den enkelte eier etter hvert som de foreligger.

Prøver tatt ved mistanke eller i utbruddsopklaring

Veterinærinstituttet forholder seg kun til Mattilsynet og ikke til dyreeier når det gjelder formidlingen av resultater. Det vil si at Veterinærinstituttet ikke vil sende svarbrev til besetningseierne når analyseresultatene er klare. Det må regionene sørge for blir gjort.

Veterinærinstituttet varsler Mattilsynet på følgende måte:

- Sterk mistanke (før isolatene videresendes for verifisering) meldes på e-post til Hovedkontor og Regionene samt til aktuell avdeling. Etter at resultatene er bekreftet/avkreftet, varsles endelige resultater på samme måte.
- Negative prøvesvar meldes på epost til Hovedkontor og Regionene samt til aktuell avdeling.

Mattilsynets oppgaver i forbindelse med kommunikasjon av prøvesvar:

Negative prøver:

Produsenten informeres av regionen med telefon eller brev. Dette skal gjennomføres seinest 5 dager etter at resultatet foreligger.

Prøvesvar med sterk mistanke om LA-MRSA fra Veterinærinstituttet:

HK informerer LMD. Når LMD har bekreftet å ha mottatt varselet, informeres næringens liaison (Animalia), Norsvin, LMD og Folkehelseinstituttet så raskt som mulig. Prøvene må verifiseres før diagnosen kan bekreftes. Denne verifisering tar ca. en uke.

Regionen skal ta personlig kontakt (telefon eller oppmøte) med produsenten og informere om prøvesvaret. Det skal også informeres om at besetningen pålegges restriksjoner på mistanke, dette seinest 1 dag etter at svaret foreligger. Informasjon om mistanken og brev med pålegging av restriksjoner sendes ut samme dag. Legg også ved vedlegg 1: *LA-MRSA – Råd om smittebeskyttelse til svineprodusenter.*

Når HK bekrefter at LMD er informert, skal regionen informere kommuneoverlegen/smittevernansvarlig lege samme dag etter at produsent er informert. Privatpraktiserende veterinærer, slakteri, seminteknikere og kontaktbesetningene informeres deretter så raskt som mulig.

Regionen varsler også Fylkesmannen, regionnivået i næringen og næringsorganisasjonene.

Kommunelegene skal ha kopi av:

1. Vedtak om sanering - slik at de får informasjon om hvilken besetning som er pålagt sanering og hva vedtaket går ut på
2. Diagnosebrevet fra VI
3. Tillatelse til å sette inn dyr – fordi det gir tidspunkt for retesting av personell og som oftest tidspunkt for avslutning på sanering. Der det er flere tillatelser, må den siste sendes

Når prøvesvaret er verifisert eller avkreftet, skal dette så raskt som mulig kommuniseres til de som tidligere er informert.

A: Håndtering ved sterk mistanke om LA-MRSA

Besetninger med sterk mistanke om LA-MRSA pålegges restriksjoner på mistanke. Framgangsmåte og omfang for å pålegge restriksjoner blir som om diagnosen er verifisert, se *Kapittel B: Håndtering av LA-MRSA smittet besetning*.

Regionen starter kartlegging av kontaktbesetninger og pålegger disse restriksjoner som om primærbesetningen er smittet med LA-MRSA. Det vurderes om det i noen kontaktbesetninger er behov for å ta prøver før diagnosen er verifisert i primærbesetningen. Tid og eventuelle konsekvenser med videre smittespredning er eksempler på faktorer som kan være viktige i vurderingen her. Hvis ikke utsettes prøvetakingen til etter verifisering. Det samme gjelder prøvetaking av personer.

Vedtak om sanering skal ikke fattes på mistanke, men vedtak kan varsles før diagnosen er bekreftet.

Dersom det skulle bli nødvendig å avlive dyr som ikke kan sendes til slakt i tiden mens en venter på verifisering av diagnosen, f.eks. ved store plassproblemer, må håndtering vurderes i hvert enkelt tilfelle (avliving og slakt krever et vedtak (pålegg)).

Dersom mistanken bekreftes, endres grunnlaget for restriksjonene fra mistanke til bekreftet, og alle varsles på ny. Dersom mistanken avkreftes, oppheves restriksjonene og alle varsles.

B: Håndtering av LA-MRSA-smittet besetning

Regionen tar muntlig kontakt med eierne og orienterer om resultatet av prøvene og hvilke tiltak som må iverksettes, herunder gis pålegg om iverksetting av smitteforebyggende tiltak i besetningen, at besetningen pålegges restriksjoner på forflytning av dyr og at besetningen vil bli varslet om pålegg om sanering.

Kartleggingen er gjennomført på produsentbasis. Hele besetningen vil i utgangspunktet regnes som positiv. Ved positive prøver i besetninger som drives i smittemessig sett atskilte enheter der det kan være grunn til å tro at ikke alle enheter er positive, kan regionen ta kontakt med Veterinærinstituttet for å vurdere uttak av oppfølgende prøver.

Dersom et prøvesvar virker ulogisk, bør regionen i samråd med VI vurdere om det er aktuelt å reteste besetningen. Tidspunkt for eventuell innsending av prøver skal avtales med VI. Det skal så raskt som mulig (senest innen 1 uke) foretas en epidemiologisk undersøkelse via Questback. Ved positivt funn vil innsender få tilsendt en lenke til et spørreskjema i Questback for å samle inn epidemiologisk informasjon.

Pålegging av smitteforebyggende tiltak og restriksjoner på forflytning av dyr i LA-MRSA-smittet besetning

Restriksjoner innebærer:

- Forbud mot å føre svin ut og inn av besetningen med unntak av å sende dyr direkte til slakt. Slakteriet skal ved innmelding informeres om at besetningen er LA-MRSA-positiv. Mattilsynet i regionen der besetningen er lokalisert skal samtidig varsles om at dyrene sendes til slakt slik at de kan gi tillatelse til dette. Dersom dyrene skal slaktes ved et slakteri som ligger i en annen region, skal aktuell region varsles slik at de også gir tillatelse. Se kapittel under: *Spesielt om slakting av dyr fra LA-MRSA- positive besetninger*
- Eier pålegges å informere samtlige ansatte og andre som arbeider med eller har nær kontakt med dyrene, samt å gjennomføre nødvendige smitteforebyggende tiltak
Vedlegg 11: *LA-MRSA – Råd om smittebeskyttelse til svineprodusenter* vedlegges brevet.
- Begrensning av ferdselen i grisehuset til kun de som steller/behandler grisene
- Ved besøk av veterinær, rådgiver o.l. skal disse informeres om at besetningen er LA-MRSA positiv. Besetningen skal så langt det er mulig besøkes sist på dagen.

Spesielt om slakting av dyr fra LA-MRSA-smittet besetning

Enten en skal avlive dyrene, men ikke slaktebehandle dem ferdig for å nytte dem til konsum, eller nytte dem til konsum, er det mulighet for å ta dem inn til slakteri. Se animaliehygieneforskriften, jf. 853/2004 vedlegg III avsnitt I kapittel I (2):

Dyr som viser symptomer på sykdom eller som kommer fra besetninger som er smittet med agenser som har betydning for folkehelsen, kan transporteres til slakteriet bare når vedkommende myndighet tillater det.

Regionen der slakteriet er lokalisert, må derfor gi tillatelse til at det slaktes LA-MRSA-smittede dyr ved slakteriet.

Se også vedlegg 12: *HMS-tiltak ved henting og slakting av griser fra LA-MRSA-smittede besetninger.*

Pålegging av sanering

I samme brev som det pålegges restriksjoner på besetningen, skal det også varsles at besetningen vil bli pålagt sanering med hjemmel i Matlovens § 19, jf. § 23 og § 24.

I varselet bes eier om å gi tilbakemelding om antall dyr, kjønn og aldersfordeling av disse, og om andre forhold som kan påvirke tidspunkt for gjennomføring av sanering. Det skal gis en frist for tilbakemelding på varselet på en uke.

Sanering innebærer avlaving av alle svin, helst ved slakting på slakteri, men om nødvendig med avlaving på gården. Sanering innebærer også vask og desinfeksjon av husdyrrommene. Utført vask og desinfeksjon skal inspiseres og godkjennes av Mattilsynet (pålegget er vurdert utført) og det skal tas prøver for å undersøke om smitten er fjernet. Samtidig skal det gjennomføres testing og eventuelt behandling av eiere og røktere og oppfølgende prøvetakning.

Saneringsgruppa løser denne: Plikten til å legge opp forvaltningen på en så lite inngripende måte som mulig og på en måte som i størst mulig grad begrenser produsentens økonomiske tap bør tydeliggjøres i veilederen.

Muligheten for å gjøre konkrete tilpassinger av vedtak/saneringsopplegg i enkelttilfeller, som utsatt sanering på vilkår eller eventuelt sanering av deler bygningsmassen der det kan være faglig grunnlag for det, bør kort omtales.

Viktige momenter i forbindelse med pålegg om sanering:

Så raskt som mulig etter at diagnosen er stilt, skal det holdes et møte mellom eier, Mattilsynet, Fylkesmannen og slakteri/svinehelsetjenesten.

- Den som får pålegg om nedslakting, kan søke om erstatning. Det er viktig at fylkesmannen får oversikt over saken umiddelbart. Fylkesmannen gir informasjon og veiledning om erstatningsordningen, dokumentasjonskrav o.l.
- Eier pålegges å utarbeide en saneringsplan eventuelt i samråd med svinehelsetjenesten og MT. Saneringsplanen må være så konkret som mulig. Det må for eksempel stå hvilke dyr som skal avlives, når og hvordan, hvilke rom som er omfattet av pålegget om vask og desinfeksjon og hvilke tiltak som skal utføres for å gi tilstrekkelig smittesanering (hvordan utføre tiltakene, hvor mange ganger skal det vaskes, skal noe av utstyret destrueres eller skal utstyr/innredning vaskes og behandles på bestemte måter, hvilke desinfeksjonsmidler skal benyttes, hva gjøres med avfall, gjødsel osv.). Se vedlegg 5: *Vask og desinfeksjon av grisehus ANIMALIA 2013*. Se også vedlegg 9 og 10 om saksgang og saneringsplan.
- Det er viktig at det også gjøres en vurdering av hvilke tiltak som eventuelt er nødvendige i andre rom enn husdyrrom og hvilke uteområder som skal inkluderes i saneringsplanen. Området rundt inngangsparti og utleveringsrom/utlastingsrampe bør uansett inkluderes. For øvrig vurderes dette individuelt for hver enkelt gård.
- Saneringsplanen må videre inkludere transportmidler som er benyttet til transport av dyr til eller fra besetningen siste 12 måneder (unntatt slakterienes transportbiler).
- Saneringsplanen skal godkjennes av Mattilsynet (ikke et eget vedtak, men «godkjenning» av tilbakemelding på varsel om vedtak om saneringsplan).
- I vedtaket om sanering skal det framgå hvilke tiltak som eier pålegges å gjennomføre for å fjerne smitte. Antall dyr som pålegges avlivet/slaktet, med opplysninger om alder og kjønn må spesifiseres. Hovedpunkter om vask og desinfeksjon skal også spesifiseres i vedtaket, og eier pålegges å følge saneringsplanen.
- Dersom det under saneringen blir behov for endringer i saneringstiltakene, skal saneringsplanen oppdateres og godkjennes på nytt og nytt vedtak fattes.
- Vedtak om avliving skal omfatte alle svin på gården, både dyr som kan leveres til slakt og dyr som ikke kan leveres til slakt. Dyr som ikke kan leveres til slakt skal avlives og destrueres. Avlivingen av disse dyrene skal fortrinnsvis skje på slakteri. Dette må avtales med slakteriet på forhånd.
- Det skal gis en frist for nedslakting, maksimum 6 uker i smågrisproduserende besetninger og 2 måneder i slaktegrisbesetninger, etter at vedtak om sanering fattes. I tilfeller der det er ønskelig med en lengre frist av dyrevelferdsmessige hensyn, kan fristen forlenges noe. I tilfeller der det haster med å få avlivet dyr, må vedtak om avliving fattes raskt, med kort klagefrist. Det er derfor nødvendig med god dialog med eier om det beste mulige tidspunktet for avliving av dyrene, før vedtaket fattes.
- Gjødsel fra den smitta besetningen skal håndteres i tråd med kapittelet: Håndtering av husdyrgjødsel.
- Sanering må gjennomføres uansett om det settes inn nye dyr eller ikke. Lokaler som ikke blir vasket og desinfisert, vil utgjøre en smittefare for mennesker som oppholder seg der i tiden framover selv om det ikke settes inn nye dyr i lokalene.
- Vask og desinfeksjon skal godkjennes av Mattilsynet samtidig med at det tas miljøprøver, se vedlegg 2: *Prøvetaking*.
- Samtidig med sanering av besetningen må det foretas prøvetaking og eventuelt behandling av produsenter, røkttere og eventuelle husstandsmedlemmer som har jevnlig kontakt med dyrene. Dette er kommunelegens ansvar, se eget kapittel.
- Hele saneringen skal være gjennomført etter en relevant frist.

Håndtering av husdyrgjødsel

- Husdyrgjødsel skal fortrinnsvis kjøres ut i forbindelse med sanering og moldes eller pløyes ned. Gjødsel kan også tilføres jorda med såkalt dypinjeksjon (Deep Ground injection) hvis forholdene ligger til rette for det. Overflatespredning skal så langt mulig unngås.

- Gjødsele skal bare spres på arealer der det ikke skal beites og heller ikke dyrkes poteter eller grønnsaker i samme vekstsesong. Ved spredning på eng skal graset stubbes høyt og syrekonserveres.
- Dersom gjødsele allerede er spredd på andre områder, må situasjonen vurderes i det enkelte tilfellet i samråd med Veterinærinstituttet og eventuelt Folkehelseinstituttet.
- Etter utkjøring av gjødsele skal alt utstyr vaskes og desinfiseres. Utkjørt talle skal dekkes med masse eller på annen måte til den kan spres neste sesong.

Håndtering av andre dyr

På gårder med svin som har testet positivt for LA-MRSA, kan det være andre dyrearter. Svin anses som hovedreservoaret for LA-MRSA, og forekomst hos andre dyreslag er ofte ansett som kontaminering fra et reservoar hos svin. Det er likevel viktig å ta prøver av andre dyreslag på gården siden det ikke kan utelukkes kolonisering med LA-MRSA også hos disse. I tillegg kan andre dyreslag innebære en risiko for resmitte til sanerte besetninger, og det er derfor viktig å innføre tiltak som beskytter mot dette.

Andre dyrearter på gårder som er smittet med LA-MRSA skal derfor prøvetas i tråd med Veterinærinstituttets anbefalinger, se vedlegg 6: *Råd om håndtering av andre dyr enn svin på gårder, som i OK-programmet for MRSA i svinebesetninger, tester positivt for LA-MRSA*. Det gjennomføres ingen sanering av andre dyrearter, men det pålegges restriksjoner i tråd med Veterinærinstituttets råd.

Kriterier for å oppheve restriksjoner for smågrisproduserende besetninger som er smittet med LA-MRSA

- Husdyrrommene og tilhørende lokaler skal ha vært tømt, vasket og desinfisert i henhold til saneringsplan i vedtak fra Mattilsynet.
- Mattilsynet skal følge opp sanerte besetninger med tilsyn. Det skal ikke tas miljøprøver dersom inspeksjonen avdekker manglende vask (og desinfeksjon). Miljøprøvene tas først når vask og desinfeksjon blir godkjent.
- Før innsett av nye dyr skal miljøet i husdyrrommene og tilstøtende arealer være inspisert og testet negativt med henblikk på LA-MRSA på prøver tatt tidligst tre dager etter avsluttet desinfeksjon (Vedlegg 2: *Prøvetaking*). Ved positive prøver gjennomføres ny vask og desinfeksjon.
- Det må foreligge bekreftelse på at røktre/produsenter som er positive for LA-MRSA har gjennomført eller er i gang med egen behandling før dyr settes inn i besetningen. Inntil de har gjennomført testing og er erklært smittefrie, skal de benytte smittebeskyttelse dersom de arbeider med dyr. Del ut vedlegg 11: *LA-MRSA – Råd om smittebeskyttelse til svineprodusenter*.
- Ved oppstart etter sanering skal nye griser komme fra besetning som er testet negativ(e) for LA-MRSA, ved siste OK-prøve eller gjennom oppheving av båndlegging etter gjennomført sanering. Det skal fortrinnsvis kun rekrutteres fra én besetning.
- Hvis smågrisproduserende besetninger (som ikke selv fører opp slaktegriser), tester negativt for LA-MRSA 12 uker etter innsett av nye griser (prøver av alle purker (20 dyr per klut), inntil 10 kluter a 20 smågriser og 2-4 kluter fra miljøet, kan det åpnes for levering av smågriser til slaktegrisbesetninger fortrinnsvis til besetninger som driver «alt inn alt ut» på besetningsbasis, etter tillatelse fra Mattilsynet. Ved negative resultater også ved testing 6 måneder etter innsett av nye griser (prøver av alle purker (20 dyr per klut) pluss inntil 10 kluter a 20 smågriser/ungdyr/slaktegriser og 2-4 kluter fra miljøet, kan alle restriksjoner for omsetning av griser fra besetningen oppheves.
- Hvis kombinertbesetninger og avlsbesetninger tester negativt for LA-MRSA 12 uker etter innsett av nye griser (prøver av alle purker (20 dyr per klut), inntil 10 kluter a 20 smågriser og 2-4 kluter fra miljøet, kan det åpnes for levering av smågriser til

slaktegrisbesetninger fortrinnsvis til besetninger som driver «alt inn alt ut» på besetningsbasis, etter tillatelse fra Mattilsynet. Ved negative resultater også ved testing 6 og 9 måneder etter innsett av nye griser (prøver av alle purker (20 dyr per klut) pluss inntil 10 kluter a 20 smågriser/ungdyr/slaktegriser og 2-4 kluter fra miljøet.), kan alle restriksjoner for omsetning av griser fra besetningen oppheves. Denne utvidete testingen gjennomføres for å sikre at det blir testet etter at hele huset er tatt i bruk (etter x uker) (Vedlegg 2: *Prøvetaking*).

Nye erfaringer fra oppfølgingen av besetningene kan medføre at kriteriene endres

Spesielt om håndtering og oppfølging ved funn av LA-MRSA i purkeringer

Vurdering av smittesituasjon og saneringsmuligheter i en purkering krever særlig kjennskap til denne driftsformen. Ved påvisning av LA-MRSA i en purkering oppfordres derfor det involverte regioner i Mattilsynet til straks å kontakte Veterinærinstituttet, slakteriet, eventuelt også Helsetjenesten for svin, for å drøfte situasjonen.

Håndtering av LA-MRSA smittede slaktegrisbesetninger

- Det gis pålegg om at alle griser i besetningen skal avlives/slaktes innen 2 måneder. Ved valg av avlivingsstidspunkt innenfor disse 2 månedene skal en søke å redusere tapet mest mulig. Antall dyr, alder og kjønn på dyrene og hvilke tiltak som pålegges for å fjerne smitte må spesifiseres i vedtaket, se B: Håndtering av LA-MRSA smittet besetning om hvordan vedtak om sanering og utarbeidelse av saneringsplan skal utformes.
- Dyr som er for små for ordinær slaktebehandling, skal fortrinnsvis avlives på slakteri. Dette må avtales med slakteriet på forhånd.
- Vask, desinfeksjon, prøvetaking og innsett av nye griser skjer som under B: Håndtering av LA-MRSA smittet besetning.
- Samtidig med sanering av besetningen må det foretas prøvetaking og eventuelt av produsenter som er bærere av bakterien, røktere og eventuelle husstandsmedlemmer som har jevnlig kontakt med dyrene. Dette er kommunelegens ansvar, se eget kapittel.
- Frist for gjennomføring av saneringen er så fort som mulig etter avliving. Det vil her være individuelle variasjoner; besetningsstørrelse, bygningsmasse, personlige forhold mm.
- Det skal tas prøver av griser og miljø siste 2 til 3 uker før slaktning av første innsett for å kontrollere at saneringen har virket etter hensikten (10 kluter a 20 dyr fordelt på alle rom/avdelinger pluss 2-4 kluter fra miljøet) (Vedlegg 2: *Prøvetaking*). Restriksjonene blir opphevet dersom disse prøvene er negative.
- Dersom prøvene er positive, blir restriksjonene opprettholdt og sanering må gjennomføres på nytt.

Håndtering i besetninger hvor man påviser MRSA som ikke er definert som LA-MRSA

Smågrisbesetning

Ved funn av MRSA i smågrisbesetning og en ikke enda vet om denne stammen kan etablere seg hos dyra, kan en se for seg følgende alternative løsninger:

1. La bonden få selge fritt (ingen restriksjoner), og kun følge opp kontaktbesetninger senere dersom vi ser en økende spredning i smågrisbesetningen
2. La bonden kun selge til faste mottakere og kun følge opp disse hvis vi ser en økende spredning i smågrisbesetningen
3. Slakte positive dyr og la bonden ellers drifte som vanlig, og følge opp kontaktbesetninger hvis vi ser ny påvisning i smågrisbesetningen
4. Slakte positive dyr og prøveta dyr før salg – og ha restriksjoner på salg av positive dyr

- Ved nye funn i smågrisbesetningen, bør en vurdere å prøveta kontaktbesetningene selv om dyra var testet negative før salg

Hvilket alternativ som skal velges må vurderes ut fra graden av sikkerhet/usikkerhet en har i forhold til stammens evne til å etablere seg i svinebesetninger:

- Alternativ 1 kan følges dersom en tidligere har erfaring med og vurderer det som meget sannsynlig at stammen ikke vil etablere seg i svinebesetninger.
- Alternativ 2 eller 3 kan følges dersom en vurderer det som sannsynlig at stammen ikke vil etablere seg i svinebesetninger, men vi har ikke erfaring med denne stammen hos gris i Norge og det er dårlig beskrevet fra utlandet.
- Alternativ 4 kan følges dersom vi ikke har noe grunnlag for å kunne vurdere om dette er en stamme som kan etablere seg hos gris. For kulepunktet under 4 vurderes prøvetaking av kontaktbesetninger som nødvendig dersom man på nytt finner MRSA i smågrisbesetningen og man har klart å eliminere ev. kilder for spredning til grisene (alle personer i kontakt med dyra er negative for MRSA).

Se vedlegg 6.

Oppheving av restriksjoner i fjøs hvor det etter tømning ikke settes inn gris igjen.

I enkelte tilfeller vil det ikke bli satt inn gris igjen i fjøs etter at dyrene er avlivet.

Det må gjennomføres grundig vask og desinfeksjon i slike fjøs, kombinert med inspeksjon og prøvetaking uavhengig av om det skal settes inn dyr eller ikke.

Oppheving av restriksjoner må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

I de situasjoner hvor fjøset ikke blir sanert, vil det være aktuelt å ikke oppheve restriksjonene.

Settes det inn nye dyr, bør man ta prøver av dem slik det er beskrevet for oppfølging av besetninger etter vask og desinfeksjon.

Offentliggjøring

Informasjon om hvilke besetninger som er smittet er i utgangspunktet offentlig informasjon.

Ved forespørsel, f.eks. fra presse, skal slik informasjon kun gis ut fra regionen for besetninger som ligger i egen region. Dette gjør vi for å sikre at det er korrekt informasjon som gis ut og for å sikre at eier alltid er varslet før informasjonen offentliggjøres.

Det er viktig å skille mellom informasjon om gårder med smittede dyr, som er offentlig informasjon, og informasjon om personer som er smittet. Informasjon om personer som er smittet er taushetsbelagte opplysninger. Ingen informasjon skal offentliggjøres før HK har bekreftet at LMD er informert.

C: Oppfølging av kontaktbesetninger til primærbesetninger

Direkte kontaktbesetninger:

- Besetning som har mottatt gris fra eller levert gris til LA-MRSA smittet besetning i løpet av de siste 12 måneder, unntatt besetninger som har testet negativt i løpet av de siste 12 månedene og ikke mottatt eller levert gris til primærbesetningen etter testing.
- Besetning med kjent kontakt til LA-MRSA positiv person.

Indirekte kontaktbesetninger:

- Besetning som i løpet av de siste 12 måneder har eller har hatt samme røkter/avløser som LA-MRSA positiv besetning, unntatt besetninger som har testet negativt i løpet av de siste 12 månedene og ikke har hatt samme røkter/avløser som LA-MRSA positiv besetning etter testing.
- Besetninger som siste 12 måneder har fått smågriser fra samme transport med smågriser fra smittede besetninger, unntatt besetninger som har testet negativt i løpet av de siste 12 månedene og ikke har fått smågriser fra samme transport med smågriser fra smittet besetninger etter testing.

Håndtering og prøvetaking i kontaktbesetninger

Regionen tar kontakt med eierne og orienterer om at de er kontaktbesetning til besetning som er smittet av LA-MRSA. Dersom kontaktbesetningen ligger i en annen region, kontaktes den stedlige regionen som deretter tar kontakt med eier.

Håndtering av direkte kontaktbesetninger:

- Besetningen pålegges restriksjoner som for LA-MRSA positiv besetning (Se B: Håndtering av LA-MRSA smittet besetning) og eier orienteres om hvilke smittebeskyttende tiltak som må iverksettes. Smågrisproduserende besetninger som har levert gris til smittede besetninger, gis tillatelse til å føre smågris til reine slaktegrisbesetninger mens en venter på prøvesvaret.

Håndtering av indirekte kontaktbesetninger:

- Det pålegges ikke restriksjoner før besetningene eventuelt tester positivt. Eier orienteres om hvilke smittebeskyttende tiltak som bør iverksettes.
- En bør starte prøvetakingen med de som sist har hatt kontakt med smittet besetningen.
- Besetninger som har hatt samme røkter/avløser prøvetas fullt ut.
- For besetninger hvor grisene har hatt transportkontakt skal det foretas en konkret vurdering om eventuell videre oppfølging og prøvetaking.

Kontaktbesetninger som prøvetas:

- Besetninger som er definert som kontaktbesetninger skal prøvetas. Direkte kontaktbesetninger prøvetas først. Av disse prioriteres avlsbesetninger først, deretter purkinger, så andre smågrisproduserende besetninger og til slutt slaktegrisbesetninger. Deretter prioriteres smågrisproduserende indirekte kontaktbesetninger, og til slutt tas prøver i øvrige indirekte kontaktbesetninger.
- Det må tas kontakt med VI for å avtale tidspunkt for når vi kan sende inn prøver for analyse.
- Det tas prøver for å avkrefte/bekreftede diagnosen (10 kluter a 20 dyr fordelt på alle rom/avdelinger pluss 2-4 kluter fra miljøet). Se vedlegg 2: *Prøvetaking*.
- Ved negativt prøvesvar gir regionen tilbakemelding til eier og eventuelle restriksjoner oppheves.
- Ved positivt prøvesvar pålegges/opprettholdes restriksjonene og det pålegges sanering som for LA-MRSA positiv besetning. Se kapittel B: Håndtering av LA-MRSA smittet besetning.
- For avls- og purkebesetninger som har sanert, følges rutinene for innsetting av dyr, prøvetaking og oppheving av restriksjoner som beskrevet for besetninger som inngår i kartleggingen.
- For slaktegrisbesetninger som er sanert, følges egen rutine for prøvetaking og oppheving av restriksjoner beskrevet under.

Prøvetaking av innførte, levende svin for MRSA

Innførsel av svin er regulert i forskrift om dyrehelsemessige betingelser for innførsel og utførsel av svin samt i bekjempelsesforskriften.

Ved innførsel av svin vil mange helsekrav være oppfylt, men MRSA-status vet vi vanligvis ingenting om. LA-MRSA bekjemmes i norske svinebesetninger, og vi har et overvåkingsprogram. Innførte dyr skal derfor testes for LA-MRSA. Dette vil gjelde både dyr i isolat og dyr som innføres direkte til mottaker uten isolering.

Svin som innføres fra et land som ikke har overvåking for sykdommer tilsvarende som vi har i Norge, skal isoleres (Bekjempelsesforskriften §8). Testingen vil også bli inkludert i isolatinstruksen.

Informasjon om testing for LA-MRSA vil være en del av den generelle informasjon som bør gis i forbindelse med innførsel av svin. Det samme gjelder dyreeiers ansvar i forbindelse med innføring av dyr, i henhold til Matlovens § 6 annet og tredje ledd og § 19, første og annet ledd. For øvrig vises det til bekjempelsesforskriften § 8 og til forskrift om tilsyn og kontroll ved import og eksport av levende dyr, annet avlsmateriale og animalsk avfall innen EØS, og ved import av levende dyr fra tredjestater (FOR 1998-12-31 nr 1484), §§11 og 18.

Prøvetaking:

Siden man anser risikoen for import av LA-MRSA høy, legger vi opp til et prøvetakingsregime for å oppnå maksimal sensitivitet.

Innførte svin prøvetas for LA-MRSA når som helst i løpet av isolasjonsperioden, men senest slik at prøvesvar foreligger i løpet av isolasjonsperioden.

Alle innførte svin prøvetas individuelt med nesevaber, og i tillegg skal alle svin prøvetas med hudsvaber bak ørene (som beskrevet over) med maksimalt 20 svin per svaberklut. Det tas også 2 klutprøver av miljøet som beskrevet for annen prøvetaking for LA-MRSA. Dersom innførte dyr overføres direkte til besetning, skal innførte dyr så snart som mulig, og senest 4 uker etter innførsel prøvetas som beskrevet over. Frem til negativt prøvesvar foreligger, skal svin ikke føres ut av mottaksbesetningen annet enn direkte til slakt (krever tillatelse fra Mattilsynet).

Ved positiv påvisning følges retningslinjen MRSA svin.

Prøvetaking og oppfølging av personer

På gårder der LA-MRSA blir funnet i besetningen, vil alle som arbeider med dyra bli tilbudt testing for LA-MRSA (enkel prøvetaking med podepinne). Samtidig blir de spurt om de selv eller noen i samme husstand har arbeidet på andre gårder, vært innlagt i helseinstitusjon eller arbeider i helsetjenesten i Norge og de vil da bli testet. Ved funn av LA-MRSA hos personer som arbeider med dyrene vil også deres hustandsmedlemmer bli tilbudt testing. Personer som får påvist LA-MRSA, vil få tilbud om behandling som fjerner bakteriene fra hud og slimhinner (bærerskapsanering). Dette er en behandling lokalt på huden, ytterst i nese og eventuelt i halsen. Behandlingen varer én uke. Etter gjennomført behandling vil det bli tatt tre kontrollprøver for LA-MRSA med en ukes mellomrom mellom hver prøve.

Kommuneoverlegen/smittevernansvarlig i kommunen blir varslet om positive besetninger av regionen. Personer knyttet til gården vil bli fulgt opp av kommunehelsetjenesten. Prøvetaking og videre oppfølging av den enkelte vil normal bli utført av fastlegen.

Personer som er funnet positive med LA-MRSA kan ha normal kontakt med andre og gå i barnehage, skole og på arbeid som vanlig, men må opplyse om bærerskapet ved kontakt med helsevesenet. Ved ev. innleggelse i sykehus vil personer med MRSA bli isolert for å hindre at bakteriene etablerer seg og spres til infeksjonsutsatte pasienter.

For de som arbeider i helsevesenet, gjelder egne regler.

Personer som har deltatt i saneringsarbeidet, skal testet på nytt etter avsluttet arbeid.

Erstatning og kompensasjon

Den som får pålegg om nedslakting, kan søke om erstatning. Fylkesmannen gir informasjon og veiledning om erstatningsordningen, dokumentasjonskrav o.l.

Dyreholder må legge følgende dokumentasjon ved søknaden om erstatning til Fylkesmannen:

1. Brev fra Mattilsynet med pålegg om nedslakting og destruering og pålegg om sanering med tilhørende saneringsplan. OBS! Tydelige vedtak.
2. Oppgave fra Mattilsynet over dyr som er pålagt nedslaktet og bilag for kjøp av gris og levering av slakt.
3. Kopi av slakteoppgjør med markering av de dyra som er pålagt nedslaktet
4. Bekreftelse på helt eller delvis gjennomført pålegg fra Mattilsynet.

5. Kostnadsoppgave / bilag over forbruksmateriell til gjennomføring av pålagte tiltak (f.eks. vask/desinfeksjonsmiddel/dekkfolie/maskeringstape etc.), spesifisert på ulike saneringstiltak.
6. Oppgave over nypris på påleggstidspunktet for mindre redskaper og løsøre som er pålagt destruert.
7. Oppgave over gjenanskaffelsesverdi og alder på påleggstidspunktet for maskiner og større redskaper som er pålagt destruert.
8. Kostnadsoppgave over leid arbeid fra andre foretak til gjennomføring av pålagte tiltak, spesifisert på ulike saneringstiltak. Oppgaven bør i tillegg til pris, gi en beskrivelse av hva som er utført i henhold til saneringsplanen.
9. Arbeidslister over eget arbeid og arbeid der søker er arbeidsgiver, spesifisert på ulike saneringstiltak. Legg ved timeliste fordelt på datoer for eget arbeid. Presiser hva slags arbeid som er utført (vask med/uten høytrykksspyler, desinfisering, bruk av traktor, etc.). Ordinær vask/renhold mellom innsett kompenseres ikke. Dersom slikt ordinært arbeid ikke spesifiseres på timelista, må det tydelig fremgå av søknaden at det ikke er søkt erstatning for slikt arbeid.
10. Kostnader oppgis uten merverdiavgift, dersom det kan føres fratrukk for dette.

Se vedlegg 8: *Praktisering av erstatningsregelverket ved MRSA- dekning av kostnader til utarbeidelse av saneringsplaner.*

Vedlegg:

Vedlegg 1: Informasjon til personer i kontakt med husdyrbesetninger

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/informasjon_til_personer_i_kontakt_med_husdyrbesetninger.21297/binary/Informasjon%20til%20personer%20i%20kontakt%20med%20husdyrbesetninger

Vedlegg 2: Vask og desinfeksjon av grisehus fra ANIMALIA 2015

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/

Vedlegg 3: Råd om håndtering av andre dyr enn svin på gårder, som i OK-programmet for MRSA i svinebesetninger, tester positivt for LA-MRSA

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/

Vedlegg 4: Definisjoner

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/

Vedlegg 5: Praktisering av erstatningsregelverket ved MRSA- dekning av kostnader til utarbeidelse av saneringsplaner

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/

Vedlegg 6: LA-MRSA – Råd om smittebeskyttelse til svineprodusenter

[http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/svin_raad_om_smittebeskyttelse_til_svineprodusenter_mrsa.14559/binary/Svin:%20R%C3%A5d%20om%20smittebeskyttelse%20til%20svineprodusenter%20\(MRSA\)](http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/svin_raad_om_smittebeskyttelse_til_svineprodusenter_mrsa.14559/binary/Svin:%20R%C3%A5d%20om%20smittebeskyttelse%20til%20svineprodusenter%20(MRSA))

Vedlegg 7: HMS-tiltak ved henting og slakting av griser fra LA-MRSA-smittede besetninger

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/smitte_mellom_dyr_og_mennesker/MRSA/svin_hmstiltak_ved_henting_og_slakting_av_griser_fra_lamrsasmittede_besetninger.14557/binary/Svin:%20HMS-tiltak%20ved%20henting%20og%20slakting%20av%20griser%20fra%20LA-MRSA-smittede%20besetninger